

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vita P. Camilli De Lellis Fvndatoris Religionis Clericorum Regvlarivm Infirmis Ministrantivm

Cicatelli, Sanzio

Antverpiæ

Cap. I. Charitas Camilli erga infirmos in Nosocomijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37267

VITÆ
 P. CAMILLI
 DE LELLIS
 FVNDATORIS
 RELIGIONIS
 CLERICORVM REGVLARIVM
 INFIRMIS MINISTRANTIVM
 LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

*Charitas Camilli erga infirmos in
 Nosocomiis.*

VM plurima Camilli serui Dei
 præclarè gesta in ipsius Vitæ
 decursu prudens & sciens præ-
 terierim (propterea quòd nol-
 lem eorum diuersitate huius
 Historiæ filum interrompere) nunc istorum
 nonnulla ad filiorum eius & aliorum ipsi ad-
 dictorum consolationem statui breuiter at-
 tinge-

tingere. Quare vt à sancta Charitate, tamquam à virtutum omnium radice, & à dono illi præ reliquis familiari, ducam initiū; dico eum huius sanctæ virtutis igni ita fuisse inflammatum, non modò erga Deum (cuius amore vel millies potius sanguinem profudisset, quàm vel minima macula animum inquinaret) sed etiam erga proximos, ac speciatim infirmos in Nosocomiis laborantes: vt vel solus eorum cōspectus satis illi esset ad concipiendam cordis teneritudinem, liquefactionem, & omnium denique deliciarum ac terrenorum oblectamentorum atque affectuum perfectam obliuionem. Quippe qui videbatur, cū vni cuiquam infirmorum ministraret, præ nimia pietate ac miseratione se quodammodò totum conficere atque consumere. Nam libenter in semetipsum omnem eorum languorem, & aliud quoduis malum suscepisset, quò ipsorum vel dolores leniret, vel tolleret infirmitates. Christi enim personam tam viua imaginatione in illis attendebat, vt sæpenumerò inter præbendum cibos conciperet animo suos esse christos, adeoque ab iis gratiam & peccatorum remissionem efflagitaret. Hinc tanta coram illis stabat reuerentia, ac si verè & propriè in Domino sui esset præsentia. Quare & cibum illis frequenter aperto capite & submissis genibus

270 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
nibus porrigebat. Quadam proinde nocte, in
Nosocomio S. Spiritus Romæ inuenit eum
focius suus P. Gaspar Macarius in loco amen-
tibus deputato, stantē flexis poplitibus coram
paupere quodam infirmo, cui in ore tam pe-
stifer inerat ac purulentus cancer, vt possibile
non esset foetoris eius sustinere graueolentiā:
hic nihilominus, proximē adstans, & halitu
halitum excipiens, tantę beneuolentię verba
profundeabat, vt eius desipere amore videre-
tur, speciatim cum diceret: *Domine mi, ani-
mula mea, age queso, quidnam ego in tui obse-
quium faciam;* nempe arbitratus illum ipsunt
esse dilectum suum Dominum Iesum Chri-
stum. Aliàs item adeò mente fuit à se abstra-
ctus, adeò hac sancta imaginatione abreptus
à sensibus, vt sæpè obseruatum sit, cum vellet
inter porrigendos cibos cochlear in ora infir-
morum immittere, ipsa ora reperire non po-
tuisse, oculis scilicet imaginario pauperū isto-
rum splendore perstrictis: quandoquidē nihil
aliud in eorum vultu, nisi ipsam Domini sui
effigiem contempleretur. Vnde aliquando
dicenti infirmo, *Pater, oro te, vt lectum meum,
qui oppidò durus est, accommodes;* ipse tamquā
gravi ab illo affectus iniuria, quod vsus esset
deprecandi vocibus, cum stomacho respon-
dit: *Deus tibi parcat, mi frater. Itāne tu me
oras? Nescis igitur te posse mihi imperare, tam-*
quam

quam seruo tuo & mancipio? & confestim magno cum feruore lectum illi, quò molliùs cubaret, accommodauit. Alio tempore cum infirmum quemdam vlceribus plenum cibo refecisset, & ille, tametsi omni genere charitatis per benignè habitus, tamen vincente patientiam morbi asperitate non nihil quereretur, tamquam sibi non esset factum satis; tum Camillus, velut exesis pia miseratione visceribus, ruens illi in amplexus, & blandis demulcens sermonibus, *Charissime mi frater*, inquit, *per amorem Iesu Christi te oro atque obsecro, noli flere, noli lugere amplius: ego hinc presso sum ut tibi seruiam, & quodcumque mandaueris exequar: ac scias, velim, me nequaquam hinc abcessurum, donec apud te benè esse & ex animi tui sententia videro.* His atque similibus verbis eius animum deliniuit & consolatus est. Si quempiam ob mutanda linteamina inter manus acciperet, id tanto studio tantaque diligentia faciebat, vt ipsam Christi personam videretur atrectare; ac licet infirmus ex iis esset qui lepra aut contagione in toto Nosocomio quàm maximè infecti forent, tamen ipse eum amplectens, perinde caput capiti & os ori coniungebat, ac si ipsum Christi sacrum caput spinis coronatū amplecteretur. Si ipsum ad alium lectum transferret, mirè sollicitus erat, ne minùs benè

benè opertus esset, nè caput depressum haberet, ne frigus contraheret, nève vlla corporis pars nuda appareret. Dum ad Nosocomium iret, quamvis inibi aliud nihil reperiret aut sentiret quàm purum putum fetorem atque miseriam, sibi tamen videbatur ad deliciosum aliquem floridumve hortum accedere. Quocircà obuiam aliquando factus Bartholomæo à Cruce, Medico & benefactori nostro, atque ab eo interrogatus, quoniam se conferret tali tempore (erat enim valdè serum) respondit, In hortum pulcherrimum, & floribus fructibusque vberimum, oblectamenti gratiâ, non procul ab Hadriani mole. Quod vir nobilis non mediocriter admirans (quippe qui circum ea loca nullum talem hortum esse nosset) cùm hæreret aliquamdiu cogitabundus, tum subridens Camillus, *Is hortus, inquit, est Nosocomium sancti Spiritus.* Quo audito idem benefactor, summa spirituali voluptate est perfusus. Aliàs cuidam è nostris Patribus ex eo sciscitanti, num ipsi in Nosocomio benè esset, ipse velut super hoc admirabundus, *Ecquomodo, inquit, non mihi benè esset in Nosocomio? quippe paradiso terrestri, & cum fiducia quidem & pignore obtinendi caelestem.* Erat ipse quidem vt plurimum naturæ subtristis & melancholicæ, sed eidem Nosocomium aliquod ingresso, mox quasi

quasi clarescente cęlo, omnis obscuritas moeroręque animi succedenti lætitię locum dabat: nec ipse solũ, sed etiam omne Nosocomium in alacritatem ac hilaritatem vertebat. Nam ad eius aduentum cuncti gaudio exultabant, claudi, muti, surdi, aridi, & quiuis alij membris capti: quin & cęci ipsi eius statim odorem percipiebant, & ad se aduocabant, & consalutabant ex nomine. Videbatur enim eo accedente Angelus ad aquam Piscinę probaticę commouendam accessisse. Ita cuncti ab eo vel auxilium sperabant, vel solatium. Quid autem admirabilius, quàm vmbra illius dumtaxat atque pręsentiam, instar alterius sancti Petri, visam ipsi esse morborum curationem adferre atque laxamentum? Ingressus deinde Nosocomium, ibat huc illuc eos quęritans, quos grauior ægritudo detineret, & qui viciniore morti essent, dabatque operam, & quibuscumque poterat modis laborabat, vt æquolubentięque animo mortis necessitati parent: nec vllum sibi alium in omnibus hisce externis occupationibus scopum pręfigebat, quàm vnicam animarum salutem, pro quibus adiuuandis tot curas anxietatesque suscipiebat. In ipso autem ciborum administrandorum actu tam erat diligens atque attentus, vt videretur nihil prorsus aliud reliquum habere

S bere

bere in mundo faciendum: adeò vt si centum suppetissent manus, omnes centum in id obsequij impensurus fuisset & occupaturus; quandoquidem vnâ cibum in os ingerebat, alterâ erectum caput fulciebat, aut muscas abigebat; oculis, num quid deficeret, respectabat; auribus, si quid imperarent, attendebat; linguâ hortabatur ad patientiam, corde Deum precabatur vt ipsis conferret gratiam. Iam hoc expleto ministerio, aut quocumque alio charitatis genere, cerneret illum non prius ab illis diuelli posse, quàm ipsimet ore suo confessi essent sibi esse satisfactum, nec quidquam ab eo vltra requirere. A quibus cum discederet, solebat ipsis osculandum exhibere Crucifixum, aut aquâ benedictâ eos aspergere, aut manibus pedibusque oscula figere, & preces efflagitare, mistis ferè huiusmodi votis ac vocibus: *Faxit Deus, vt in hora mortis meae vel vnum suspirium, vel vna saltem bona precatio mihi obtingat istorum pauperum!* Sæpè aquam illis fundebat in manus, sæpè non valentibus eas abstergere, vtrò abstergebat, mundabatque. Verùm quod fuit genus pietatis ac misericordiæ quod erga illos non exercuerit? Ipse tondebat, ipse pectebat, ipse vngues refecabat, ipse vulnera obligabat, ipse cauteria repurgabat, ipse linguas mundabat, ipse modò tempora, modò aures

aceto

acetum rosaceo, siue ad corroborandum, siue
 ad sensus ipsis restituendos, crebro liniebat.
 Non raro etiam, infirmis è cubili surgenti-
 bus ipse crepidas suas exuens, illorum pedi-
 bus (ne terram nudis plantis attingerent) im-
 mittebat, nec infrequenter, vt frigus ab ijs ar-
 ceret, semetipsum expolians eos operiebat, &
 suâ ipsius togâ concalefaciebat. Plerumque
 item supra tunicam suam ordinariam, aliam
 in Nosocomio vestem è tela nigra superin-
 duebat. Igitur cum Clemens VIII. Ponti-
 fex felicitatis recordationis sub initium sui Pon-
 tificatus, bis ad visitandum sancti Spiritus
 Nosocomium accessisset, non est verecun-
 datus Camillus, cum illa veste è rudi tela ad
 osculandos eius pedes accedere: quo facto
 ita delectatus est Pontifex, tamque boni con-
 sultus, vt eo ipso tempore eiusdem Camilli,
 circa dicti Nosocomij administrationem at-
 que seruitium, iudicio atque consilio vti vo-
 luerit, & horam vnam cum illo seorsum in
 quodam cubiculo sermones produxerit: vbi
 ipsi absque arbitris super dicto negotio inter
 se pertractarunt. Tam autem facilem tam-
 que affabilem se infirmis præbebat, vt com-
 plures sua verborum lenitate peccatores alio-
 qui obstinatissimos ad pœnitentiam atque
 confessionem perduxerit. Iacuit aliquando
 in eodem S. Spiritus Nosocomio infirmus
 S 2 quidam

quidam sectâ Lutheranus, qui conspecta Camilli erga infirmos eximia charitate, illum ad se aduocauit, hæreticum se esse aperuit, & Confessionis quidem ac Communionis Sacramenta, vt in lectum admitti posset, usurpasse, verumtamen peccatum hæreseos reticuisse. Itaque illud postea confessus est, & in sanctæ Ecclesiæ gremium receptus. Solebat idem ferre ad infirmos, idque non infrequenter, nonnulla saccharo condita, aut fructus quospiam pro ratione temporum ipsis innocuos, & ad refrigerationem recreationemve commodos. Quando noctu in Nosocomio vigilabat, obibat ipse illud, vtensilibus quàm plurimis oneratus: si quidem vltra Crucifixum suum, quem semper ferebat, & præter librum adiuuandis morientibus destinatum, tres quoque gestabat lagunculas cingulo alligatas, vnâ aquæ benedictæ, aliam aceti, tertiam aquæ coctæ ad ora refrigeranda, vnum insuper aut duos scyphos stanneos, cum vasculo æneo ad eundem vsum. Præter quæ omnia fecerat eum quoque sancta charitas coquum, ibatque sæpius ad Nosocomiorum culinas, & ibi nonnulla pro infirmis coquebat. Quin & nutricem quoque ipsum eadem charitas reddiderat. Vnde & simplicem quemdam infantulum ibi morbo affectum sæpiusculè contrectabat, pulte alebat, &

& si lactis vbera habuisset, sine dubio, instar
 piæ matris, sibi lac ex corde in os eius expres-
 sisset. Cùm verò nihil aliud noctu habe-
 ret quod in Nosocomio ageret, ibat pede-
 tentim & suspenso gradu, cum candela, co-
 opertum infirmos, aut maectatum cimices
 quietem ægrotis suffurantes. Non rarò au-
 tem cum quibusdam pauperibus alienigenis
 (quibus ad inualetudinem linguæ Italicæ
 ignorantia accedebat) ita se studebat accom-
 modare, vt ad sensa sua illis manifestanda,
 interdum mistis è Latino, Gallico, Hispani-
 co, atque etiam Græco (quod in Dalmatia
 didicerat) sermonibus vteretur. Cùm ali-
 quando infirmum quemdam in S. Spiritus
 cubiculo, amentibus deputato, inuenisset ad-
 eò sordibus atque illuue obfitum, vt ab eius
 aspectu cuncti abhorrent, ipse eius miser-
 tus, confestim domum petijt, & nostris, quid
 facere in animo haberet, ignorantibus, sum-
 psit è culina grandem concham, saponem,
 & mantile albissimum, & duos tresve herba-
 rum odoriferarum fasciculos, moxque repe-
 tito Nosocomio, iussit aquam in lebete cale-
 fieri, tum pauperem in concham imposuit,
 totumque à vertice ad pedes lauit, purgavit,
 magnaque charitate illud hominis vilissimi
 corpus absterfit. De nulla re sæpius, de nulla
 feruidius, quam de sancta charitate sermo-
 nes

nes miscebat, eamque optasset cunctorum mortalium cordibus inserere. Ita speciatim duabus vicibus de hac eximia virtute loquens, in tantum excessit feruorem, ut quibusdam è nostris vultus eius sic lucere ac coruscare visus sit, ac si ex eo radij quidam splendoris emicarent. Deinde, ut Fratres suos Religiosos ad hanc principalem virtutem inflammaret, solebat ijs dulcissima illa Iesu Christi verba inculcare: *Infirmus eram, & visitastis me.* Et illa Isaia: *Hæc est requies mea, reficite lassum: & hoc est meum refrigerium.* Quæ verba ipse reuera cordi suo insculpta habere videbatur; toties ea dicebat, toties repetebat. Vnde veritus, ne id suis fastidium afferret, ipsis sancti Ioannis Euangelistæ exemplum allegabat, qui olim similiter suis discipulis illa charitatis aurea verba toties replicabat, *Filioli, diligite alterutrum;* dicebatque sanctum Ioannem, illum sanctissimæ Trinitatis secretarium (sic enim eum solebat appellare) optimè potuisse alia ipsis commendare, sed noluisse aliud testamento illis relinquere, nisi præceptum illud, quod in eo lex omnis & perfectio Christiana consisteret. Solebat deinde sic concludere: *Ne miremini, Fratres mei, si toties vobis repeto & inculco ut pij sitis & misericordes: quippe similis ego sum presbyteris illis ruralibus, qui, ut vulgo dici-*

in nullo sciunt alio libro legere, quàm in suo Missali, ita ego de re alia, nisi de hac charitate, loqui non possum. Si fortè cernebat sæcularem quempiam exercentem in Nosocomio officia charitatis, videbatur quadam teneri invidia, perinde quasi ille lucrum ipsi raperet è manibus: proptereaque tanto ardentius in charitatem insistebat, dicere solitus, Nosocomia esse velut aurifodinas, unde tam ipse quàm alij omnes possent aternas sibi comparare diuitias. Dixit interdum cuidam Sacerdoti è nostris: Scire vultis, an sitis secundum cor Dei, & an ambuletis in via perfectionis? Examine vos ipsos, & videte quomodo vos habeatis circa id quod Deo promisistis: ac si quidem in nostri instituti ministerio calidos vos animaduertatis, bonum signum: sin frigidus deprehendatis, malum signum. Referebat etiam sibi ab infirmis impactos sæpè colaphos, & aggesta maledicta, & illatas iniurias: ac propterea in nostro ministerio magnanimitate opus esse, sed ante omnia curandum, vt creatorem ipsum in creaturis contemplemur. In publicis ad Religiosos Fratres suos exhortationibus, aut in alijs spiritualibus collationibus, ipse more antiquorum sanctorum Patrum, qui inter se de virtute sermones conferebant, semper de charitate loquebatur & tractabat, & modò vnum, modò alterum in-

280 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
terrogabat: quis modus esset optimus benè
regendi infirmos, benè cibandi debiles, benè
sternendi lectos, iubebatque interdum co-
ram omnibus afferri in medium mensas,
scamna, lintea, culcitra, stragula, ceruicalia,
ad explorandum, an scirent ea benè & appo-
sitè & ex eius sententia componere. Sic et-
iam periculum faciebat, an aptè & conue-
nienter solemnes protestationes & commen-
dationes animarum apud moribundos exe-
querentur: mandabat ergo huic, vt perso-
nam infirmi susciperet, alteri, vt personam
Patris infirmum ad piè moriendum adhor-
tantis: addebatque, hæc propria ac præcipua
esse debere studia & exercitia infirmis mini-
strantium, alia verò omnia in secundis ha-
benda esse, nec cor eis affigendum. Atque ita
prorsus cum illo agebatur: si quidem vbi in-
firmitas quæpiam, aut quæuis alia causa eum
domi detineret impeditum, videbatur sibi
catenis quibusdam esse illigatus, animum
varijs cogitationibus angendo, & cor ac lin-
guam semper ad pauperes Nosocomij trans-
ferendo. Ita semel impeditus cum esset atque
domi conualesceret, & socium à Superiore
constitutum ad necessaria ministeria (vt à
Superioribus constitutum fuerat) assiduè ha-
bere apud se posset, ipse tamen inutilem se
esse, ac nihil cuiquam prodesse reputans, il-
lum

lum quotidie manè & vesperi ad Nosocomium mittebat, dicens: *Vade, & ministra pauperi illi, qui est in tali & tali lecto*, simulque aliquid ad eos recreandos dabat. Reuerso autem eodem socio, cupiebat ex eo intelligere, quonam modo illi infirmi haberent, quid comedissent, an potum sumpsissent, num ipse aquam ferrariam illis obtulisset, num indusium mutasset: denique tot interrogationes alias super alias aggerebat, satis vt appareret, non iam in seipso illum viuere, sed tantum in Christo Iesu, & pauperes in ipso. Die quadam ad sancti Spiritus se conferens, cum ad pontem S. Angeli peruenisset, pauperem ibi offendit humi iacentem, quem multi mortales misericordia moti circumstabant: hunc ergo Camillus eleuatum ad Nosocomium deduxit: in via autem cum ante quamdam portam pertransiret, vbi femina inter verrendum multam ciebat pulueris nubem, Camillus eam deprecans, *Domina*, inquit, *expecta, amabo, pauillum, & aliquem huius pauperis, qui transit, respectum habe*, ostendebatque pauperem illum tanta cum reuerentia, ac si vere fuisset ipsa Domini Iesu Christi persona. Cum ad lectionem mensæ aliquem de charitate egregium locum audiret, plerumque illum repeti iubebat, ipsius anima ex eo spiritali cibo multum capiente nutri-

282 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
menti. Diebus ieiunij quadragenarij, dum
concio de extremo iudicio haberetur, cupie-
bat suos omnes Religiosos interesse, vt scili-
cet publicam illam charitatis causam, quæ
tum legitur, audirent, & simul præmij magni-
tudinem, quod Dominus noster in illo Eu-
angelio pijs ac misericordibus promittit, in-
telligerent. Verùm si quando Concionato-
rem quempiam nihil de charitate erga infir-
mos in tota sua concione attigisse animad-
uertisset, id minimè æqui consulebat, sed at-
bitrabatur eam concionem velut annulum
aureum fuisse, sed sine lapide pretioso. Si
quando in Nosocomijs aliquem è suis auer-
satum esse infirmos, aut signum aliquod de-
monstrasse percepti fœtoris agnouisset, sta-
tim eum notabat, & subinde ad se vocans,
actutum adducebat secum ad lectum quem-
piam fœdum ac turpem componendum,
deinde infirmum sua ipse manu expurgans
dicebat: *Hanc mihi Deus gratiam indulgeat,
vt manibus in hoc sancto charitatis exercitio
occupatis emoriar.* Nostros ad Nosocomia
euntes volebat magnis passibus incedere,
quò plus haberent temporis in pauperes ex-
pendendum: & quia Frater quidam illuc va-
dens aliquantò lentiùs incedebat, Camillus
eum volens pudefacere, *Heus Frater,* inquit,
quàm grillatorio gradu incessisti! Quodam
die,

die, qui festus erat sancto Petro ad Vincula, mane, tametsi maxima decidente pluuiâ, ad Nosocomium abiit, eoque peruenit ita madefactus, vt coactus fuerit lintea duo absterforia curare humeris suis apponenda. Sæpè illi dictum Romæ fuit, dum vel maximi essent calores æstatis, vel ingentes hiemis pluuiæ, *Pater, ne vadat tua Reuerentia hodie ad Nosocomium, neque transeat per feruidum illum solem Pontis.* Ad quæ respondere solitus erat: *Frater, charitas non querit sua comoda.* Aliàs autem respondit: *An sol & aqua non sunt etiam Dei creaturæ? Quid igitur mali inferre mihi poterunt absque diuina voluntate?* tum sic concludebat: *Frater mi, opus est, vt caballo corporis nostri adhibeamus calcaria, quò in opus exeat, & gradum promoueat.* Dixit olim Camillo Pater Franciscus Conradus, *Pater, timeo ne aliquando tua Reuerentia præ nimia debilitate concidat, & inter pauperes mortem obeat.* Cui ille respondit: *Faxit Deus, vt inter hosce pauperes mortem obeam! & hoc ego Dominum deprecor.* subiunxitque: *Bonus miles mortem in bello appetit, & bonus nauta in mari, & bonus minister infirmorum in Nosocomio.* Quamuis autem ipse admodum austerus in seipsum esset, in socium tamen valdè mitis & indulgens erat. Cùm aliquando Romæ inmanes essent calores, & ipse in
meri-

284 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
meridie ad Nosocomium iret S. Spiritus, in
transitu pontis S. Angeli, ardente sole, dixit
socio qui erat Nouitius, *Frater mi, bonnum
erit, vt charitas tua post me veniat, & ego, qui
sum magnus, umbram tibi faciam, & defendam
te à sole.* Resistenti autem & excusanti No-
uitio, mandauit vt ita fieret, coactusque fuit
Nouitius, non sine magno suo rubore, sub
umbra illius misericordis arboris charitatis
incedere. Tum Camillus per viam directè
foli se opponens, ita incedebat, vt radij in
ipsum, non in socium inciderent. Quodam
vespere, licet multo imbri depluente, domo
exijt, atque ad Nosocomium ea solùm de
causa se contulit, vt ouum recens pauperi cui-
dam diarrhœa laboranti porrigeret; dicebat
autem, *Si hoc vespere non iuero, quis ouum illud
dabit isti pauperi infirmo?* Nemo erat, qui
cernens illum in medio pauperum, non sum-
moperè eius charitatem modestiæ iunctam
comprobaret, atque aliquid ab eo disceret,
& in aliquo imitaretur. Hinc senex quidam
Florentinus, vir magnæ probitatis, Domini-
cus nomine, qui in Nosocomio S. Spiritus in-
firmorum cauteria componebat, mihi ali-
quando in eodem occurrens Nosocomio,
dixit: *Hanc ego lectionem* (exercendæ scilicet
talis charitatis) *ab illo viro sancto didici, à Pa-
tre vestro Camillo, inquam, & faxit Deus, vt
possim*

possim esse vnus è veris eius discipulis & imitatoribus! Anno Domini millesimo quingentesimo nonagesimo primo, cum eius Nosocomij, quod ipse in horreo Rhedarum construxerat, curam haberet, noctes integras in consuendis & paleâ adimplendis culcitrīs, ne pauperes in nudo solo decumberent, infumebat. Anno item millesimo quingentesimo nonagesimo octauo, in illa magna Tiberis exundatione, qua se in urbem Romam violentus intulit, cum esset ipse illa nocte, cum alijs sex è nostris, in S. Spiritus, nihil ibi aliud quàm pauperes humeris suis exceptos, ne aquis immergerentur, exportabat, ipse interim totus madidus & in cœnum ad mediam vsque tibiam immersus, nec plagæ suæ nec vllius alterius, præter vnicam pauperum curam, memor aut sollicitus. Frequenter quoque alios similes subibat labores, partim domum verrendo, partim mensas, sedilia, culcitrās humeris portando, quin etiam imunditiarum vasa efferendo & expurgando. Sæpè in eodem Nosocomio, cum æstatis tempore plurimi pauperes humi iacentes, confitendi atque ad lectos transeundi expectarent opportunitatem, ipse Crucifixum suum manu prætendens, eos modum benè confitendi elata voce edocebat, sicque interdicendum nonnumquam inflammabatur,

vt toto exaudiretur Nosocomio, videreturque reuera vox eius esse quædam tuba homines ad pœnitentiam expergefaciens, erantque eius verba tantæ efficaciam, vt multi istorum pauperum ea peccata intrepidè confiterentur, quæ numquam hæctenus ausi fuerant præ verecundia confiteri: dicerentque Confessarijs, se ad veritatem expromendam, illius senis Patris, qui nunc verba fecisset cohortatione esse commotos. Aliàs in quodam Nosocomio multos intuens pauperes, ob letorum penuriam super palea humi stratos, cum staret diutiùs eos fixè respectans, interroganti cuiquam, quid ita velut dolens & mœstus staret, respondit: *Ego sto manducans panem doloris, dum ista Iesu Christi membra pati video.* Sparso nonnumquam per idem Nosocomium sermone, Camillum Neapoli Romam reuertisse, & cunctis ea re collatantibus, dixit vnus ex Religiosis qui eum valdè diligebat, *Iam venit depeculator vestiarij,* his verbis innuens, non restatura deinceps in vestiario, neque indusia, neque togas, neque foccos, neque galeros, neque aliud quidpiam rerum eiusmodi; quippe hæc omnia breuè à Camillo sublatum iri, & in pauperes infirmos, qui opus ijs habuerint, iri dispensatum. Verùm quis vmquam recensere valeat, quot ipse ex istis pauperibus adiuuerit, refecerit,

con-

consolatus sit? & quot vicissim ab ijs benedictiones receperit? Quorum non pauci non illum dumtaxat, sed matris quoque (quæ illum peperisset) vterum benedicebant. Quot ipse afflictorum & ærumnas suas mœrentium lacrymas, ex pietatis & miserationis affectu vnâ condolens ac mœrens, absterfit! Quàm multis ad piè moriendum opitulatus est! Quàm multis, post mortem & post Psalmorum legi in morte solitorum recitationem, manibus suis oculos clausit, & vultum operuit, & oblato pro eorum animabus sancto atque immaculato Sacrificio, saluti fuit! Quàm multe priusquam vltimum exhalarent spiritum, ad veram pœnitentiam adduxit, qui deinde cum sancto proposito animam Deo reddiderunt! Quàm multos non ritè confessos, qui in æternam ruebant perniciem, ad extremum redactos articulum, suas integrare confessiones, & alia suscipere Sacramenta monuit, vrsit, impetrauit! Quàm multos moribundos pessimis tentationibus incredulitatis, odij, desperationis agitados liberavit, roboravit, ad sentienda meliora reuocauit! Quàm multos pauperes captiuos, & tormentis distortos, qua potuit ope ciboque subleuauit! Et quot illorum morti iam adiudicatos, verbis pietate & humanitate plenis, ad eam patienter sustinendam excitauit

288 VITÆ P. CAMILLI DE LELLIS
rauit animauitque! Sed horum aliorumque
similium factorum tam diues & opulentus
fuit, vt præ immensa illorum copia, quæ
quouis tempore & loco designauit, non am-
pliùs in illo viderentur, neque eximia, ne-
que rara.

CAPVT II.

*Camilli erga moribundos in adibus ciuium
priuatis eximia charitas.*

NON solùm erga infirmos in Nosoco-
mijs degentes magna semper ac ferui-
da Camilli beneuolentia humanitasque ex-
stitit, sed par etiam erga ciues priuatis in a-
dibus habitantes charitas misericordiaque
emicuit. Nempe solitus erat dicere, Nosoco-
mia velut mare paruum & mediterraneum
Religioni esse; supremas autem animarum
commendationes, quæ apud moribundos
fiunt, tamquam oceanum vastum & spatio-
sum videri, in quo non reperiatur fundus:
quandoquidem vbiq̃ mors oppetatur. Vn-
de desiderabat, vt sui Religiosi quàm exactis-
simâ in his diligentia versarentur: nec sibi
ipse parcebat, quin sæpiùs tam noctu quàm
diu ad hoc genus charitatis, nulla cuiuscum-
que incommoditatis habita ratione, domo
exiret.